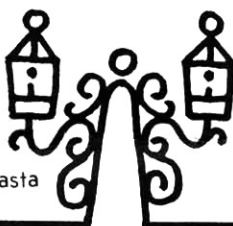

Panu

Vanhaa ja uutta Siljon Jussasta

Kuuluvat soittaneen ja kysyneen, mihin pannaan Siljon muistolaatta, kun se talo nyt puretaan. . .

Niin vain, kaupunginhan se laatta on, mutta siitä tuonempana.

Juhani Siljolle omistettu muistolaatta on tai on ollut kuvamme osoittaman äskettäin hyväväriseksi maalatun talon Peltokatu 14 seinässä itsenäisyyspäivästä 1958 lähtien. Muistan oikein hyvin, kun se siihen kiinnitettiin, oli niin mahdoton pakkanen, että paljastuspuhekin melkein jäähmettyi pakkashuuruksi.

Laatan puuhasi paikalle taide- ja taiteilijaseura Merikoskikerho, puhemiehenä kai lähinnä likka Kaakinen. Siljo oli tietysti aina kiinnostanut lausuja-lehtori Kaakista, mutta Jyväskylän vuosinaan hän oli kaiken lisäksi jälittänyt Siljoa Jyväskylässä kirjoittaen siitä muistaakseni juuri niihin aikoihin artikkelisarjan Kaltioon. Muistelen, että Siljon Peltokadun koti tuli tietoon lähinnä sattumalta ja että asialla oli rovasti Einari Kaakinen. Kun hän sitten vei paikalle serkkunsa likan, likka huomasi hämmästykseseen, että juuri se peräkamari oli ollut hänenkin asuntonaan eräinä lyseolaisvuosina. Siihen aikaan, 20-luvulla, ei tietenkään käyty kotona Oulunsalossa päivittäin, hyvä jos edes joka pyhä.

Siljosta Oulussa ja oululaisena on ymmärrettävistä syistä kirjoitettu hyvin vähän. Juhani Alarik syntyi täällä 3. 5. 1888, vanhemmat merimies Aleksanteri Sjögren ja Maria Harjapää, molemmat oululaissyntyisiä. Koulunsa Juhani kävi Oulussa, kansakoulun arvattavasti Heinätorin koulussa, vaikka Pertti Juvani tietääkin mainita myös erään (muistaakseni) Uudenkadun talon hänen lapsuudenkotinaan. (Puhelimetta en voi Kesälästä käsin tarkistaa.) Sitten seurasi Pokkitörmän kuulu lyseo, josta Juhani kirjoitti ylioppilaaksi 1907 luokkatoverinaan mm. Ilmari Itkonen, vanhin Lauri Arvid Itkosen kuuluisasta poikaparvesta.

Siljo ja Ilmari olivat hyvät väärtit myöhemminkin, mutta yhdeksi Siljon parhaista ystäväistä kiertyi vuosien saatossa em. Itkosen pikkuveli Jussi, ylioppilas Oulun lyseosta 1912. Niinpä kohtaammekin Siljon Tuomo Itkosen kevätkesästä ilmestyneessä (toivottavasti jo

kauppaan ehtineessä) tuoreimmassa teoksessa Veljeni Jussi Itkonen/1910-luvun pohjoispohjalainen ylioppilas kirjallisen jäämistönsä valossa. Tähän Pohjoiset Kirjailijat ry:n julkaisemaan kirjaan sisältyy mm. luku Jussien lapinmatkasta 1915 Enontekiölle ja eteenkin päin. Tuomo Itkonen selostaa siinä eri lähteiden valossa Jussien lapinmatkaa, jota Siljo oli pitkään haaveillut, kunnes sitten kesällä 1915 sen toteutti kaimansa kanssa, kun Ilmari Itkonen oli Hetassa faleksmannina eli länsynä.

Runoilijamme nousi suksille Torniossa vappuna ja hiihteli viimeisillä keleillä Hettaan. Syksyllä hän palasi alamaailmaan, "hiihtotaipaleen" nyt Enontekiön kappalaiselta Arvi Järventaukselta ostamallaan polkupyörällä.

Tuomo Itkonen tutkiskelee omakohtaisestikin Siljon Jussan lapinmatkaa, matkan motiiveja, matkakokemuksia, kokemusten vaikutusta kirjailijantyöhön. Kannattaa lukea alkutekstistä! Vaikutusta oli sekä "Vastavirtaan" että "Tuhlaajapoikaan", Teppo Tyhjäseen. Viimeksimainitusta runosta, jonka käsikirjoituksen Jussa omisti vaellusveljelleen Itkosen Jussille, Tuomo Itkonen kirjoittaa em. Jussi-kirjassaan valaisevan esseen, joka muodostaa kirjan viimeisen luvun. Molemmat Jussit saivat iäisyyskutsun vapaussodan keväänä, Siljo kuoli haavoihinsa voipuneena Tampereella, Itkosen ampuivat vililtyt huligaanit Vihdissä ilman vähäisintäkään edes tekosyytä.

Siljon kotitalo siis häviää katukuvasta. Oulun kirjallisen kinttopulun varrelta poistuu jälleen yksi muistoja kirvoitava kohde. Laatta säilyy aluksi kaupungin huostassa, toivottavasti, ettei käy niin kuin Koskenniemen laatan, joka purkuvaiheessa hävisi tälle tietymättömille vain sen takia, ettei purattaja-rakennuttaja ilmoittanut toimenpiteistään Herra Kaupungille, laatan omistajalle. Pelanneeko tuonkaan opetuksen jälkeen systeemi nyt, kun Koskenniemen aikainen isännöitsijä on eläkkeellä! Koskenniemen laatan puheenollen: miten on mahdollista, että julkisivulautakunta ja taloyhtiö Kauppurienkatu 16 eivät pysty järjestämään tuota laattaa ihmisten nähtäväksi!